

गृह्युक (गृह् + युक्) m. 1) ein im Hause gehaltener Papagei AMAR. 13. — 2) Hausdichter RĪGĀ-TAR. 5, 31.

गृह्येशक (गृह् + सं) m. Häuserbauer M. 3, 163.

गृह्यस्थ (गृह् + स्थ) 1) adj. im Hause sich aufhaltend: धनेश्वरगृह्यस्थ ARS. 2, 16. — 2) m. der verheirathete und eine eigene Haushaltung führende Brahman, der Brahman im zweiten Stadium seines religiösen Lebens H. 808. M. 3, 68. 77. 78. 104. 117. 4, 259. 5, 137. गृह्यस्थस्तु यदा पश्येद्वलीपलितमात्मनः। अत्यस्यैव चापत्यं तदारण्यं समाश्रयेत् ॥ 6, 2. 30. 87. 89. यथा नदीनाः सर्वे सागरे याति संस्थितिम्। तथैवाश्रमिणाः सर्वे गृह्यस्थे याति संस्थितिम् ॥ 90. 9, 334. BHĀG. P. 7, 12, 11. °धर्म HIT. 19, 4. Verz. d. B. H. No. 490. 1017. °आश्रम M. 3, 2. °उपनिषद् MBh. 1, 3629. गृह्यस्था f. Hausfrau: गृह्यस्था ब्राह्मण्या VET. 17, 19.

गृह्यस्थूणा (गृह् + स्थूणा) n. AK. 3, 6, 30. SIDDH. K. 247, b, 3 v. u. Hauspfosten.

गृह्यकन् (गृह् + कन्) adj. f. गृह्यघ्नी dem Hause, den Angehörigen verderblich: पतिघ्नी गृह्यघ्नी तनूः PĀR. GRHJ. 1, 11.

गृह्यकान् (गृह् + कान्) m. Fenster TRIK. 2, 2, 9. — Vgl. गृह्यकान्.

गृह्यगत (गृह् + गत) adj. in ein Haus gekommen, nach Andern: m. Gast AK. 2, 7, 33.

गृह्यधिप (गृह् + अधिप) m. = गृह्यस्थ HALĀJ. im ÇKDR.

गृह्यक्ष (गृह् + क्ष) n. saurer Reisschleim TRIK. 2, 9, 10. HĀR. 115.

गृह्यम्बु n. H. 4, 100. — Vgl. गृह्यणी.

गृह्यपणिक (von गृह् + पणन) m. = गृह्यस्थ ÇABDAR. im ÇKDR. गृह्यपणिक WILS.

गृह्यराम (गृह् + राम) m. ein zum Hause gehöriger Garten AK. 2, 4, 1. H. 1112.

गृह्यार्थ (गृह् + अर्थ) m. die Angelegenheiten des Hauses, die Sorge für's Haus M. 2, 67.

गृह्यालिका f. = गृह्योलिका, गृह्यालिका Hausseidechse HĀR. 184.

गृह्यवप्रक्षिणी (गृह् + वप्रक्षिणी) f. Hausschwelle AK. 2, 2, 12. H. 1009.

गृह्यवप्रक्षिणी H. 1009, v. 1.

गृह्यश्रया (गृह् + श्रया) f. Betelnussbaum ÇABDAR. im ÇKDR.

गृह्यशमन् (गृह् + शमन्) m. ein zum Zermahlen dienender Stein TRIK. 2, 3, 5. HĀR. 122.

गृह्यश्रम (गृह् + श्रम) m. der Stand des Hausvaters, das zweite Stadium im religiösen Leben des Brahmanen M. 6, 1. MBh. 1, 743. 12, 2357. BHĀG. P. 5, 14, 4. 18.

गृह्यश्रमिन् (von गृह्यश्रम) m. der Brahman als Hausvater MĀRK. P. 29, 30.

गृह्यिन् (von गृह्) 1) adj. ein Haus besitzend TS. 5, 5, 2. — 2) m. Hausherr, der Brahman als Hausvater (s. गृह्यस्थ) AK. 2, 7, 3. TRIK. 2, 7, 2. 3, 3, 155. H. 807. 808. M. 2, 232. 3, 67. 78. 95. 4, 181. 8, 62. JĀG. 1, 97. 158. ÇĀNTIC. 2, 22. PĀNĀT. II, 84. ÇĀK. 81. VARĀH. BRH. S. 11, 24. 32. 66. BHĀG. P. 3, 30, 10. भित्तिणां गृह्यी — सुहृन् 6, 4, 12. 7, 12, 16. PRAB. 97, 4. Gemahl RĪGĀN. im ÇKDR. — 3) f. गृह्यिणी Hausfrau, Gattin H. 512. न गृह्ये गृह्यमित्याहुर्गृह्यिणा गृह्यमुच्यते। गृह्ये हि गृह्यिणीकोनमरणसदृशं मतम् ॥ PĀNĀT. III, 152. 233, 3. तद्गृह्यिणी 121, 22. ÇĀK. 93. 94. HIT. 110. 22. RAGH. 2, 24. 8, 66. KUMĀRAS. 6, 85. VARĀH. BRH. S. 88, 2. 11. 94, 19.

II. Theil.

गृह्यिणी गृह्येधिनीम् BHĀG. P. 4, 26, 13. KATHĀS. 4, 19. देवर° 2, 58.

गृह्यीत s. u. प्रक्.

गृह्यीतगर्भा (गृ° + गर्भा) adj. f. schwanger Suçr. 1, 321, 16. 328, 8.

गृह्यीतदिष् (गृ° + दिष्) adj. (nom. °दिक्) das Weite suchend, fliehend H. 805.

गृह्यीतनामन् (गृ° + ना°) adj. genannt: गृह्यीतनामा विख्यातो वीरमेन इति स्मृक् N. 12, 35. सु° der einen guten, den Vorschriften entsprechenden, Namen führt MUDRĀR. 9, 11.

गृह्यीतर (von प्रक्) nom. ag. Greifer, Packer AK. 3, 1, 27. — Vgl. प्रकीतर.

गृह्यीतव्य (wie eben) adj. 1) zu ergreifen, zu nehmen MBh. 4, 1481. fg. — 2) zu nehmen so v. a. gemeint P. 1, 1, 20, Sch. — Vgl. प्रकीतव्य.

गृह्यीतिन् (von गृह्यीत) adj. der einen Griff vollbracht hat, mit dem loc. gaṇa इष्टादि zu P. 5, 2, 88.

गृह्यीभू (गृह् + भू), °भवति zum Hause —, zur Wohnung werden: पश्चात्तन्मूलानि गृह्यीभवति तेषाम् ÇĀK. 179.

गृह्ये (von प्रक्) m. Bettler: स इद्वेति यो गृह्ये ददात्यन्त्रकामाय चरते कृशाप RV. 10, 117, 3.

गृह्येज्ञानिन् (गृह्ये, loc. von गृह्, + ज्ञा°) adj. im Hause klug, unerfahren, thöricht MBh. 13, 4576.

गृह्येरुक् (गृह्ये + रुक्) adj. im Hause wachsend: वृत् MBh. 13, 6070.

गृह्येवासिन् (गृह्ये + वा°) adj. im Hause wohnend TBa. 1, 1, 40, 6.

गृह्येश (गृह् + ईश) m. Regent eines Zodiacalbildes Ind. St. 2, 264.

गृह्येश्वर (गृह् + ईश्वर) m. Hausherr, Hausvater VARĀH. BRH. S. 32, 109.

गृह्यालिका f. Hausseidechse TRIK. 2, 3, 23. H. 1298. — Vgl. गृह्योलिका. गृह्यालिका.

1. गृह्य (von प्रक्) 1) adj. a) zu ergreifen, zu fassen AV. 5, 20, 4. ÇĀNKH. GRHJ. 5, 2. — b) wahrzunehmen, wahrnehmbar: स (अग्निः) भूय एवेन्धनयोनिगृह्यस्तद्वाभयं वै प्रणवेन देहे ÇVETĀÇV. UP. 1, 13. (आत्मा) अगृह्यः ÇAT. BR. 14, 6, 28. Bei der auch sonst vorkommenden Verwechselung von गृह्य mit गृह्य (z. B. MED. j. 18. TRIK. 3, 3, 19; vgl. गृह्यगुरु) sind wir mit SCHIEFNER geneigt anzunehmen, dass bei WASSILJEW 304. 309. 310. 311. 321. 323. 324 गृह्य st. गृह्य zu lesen sei, um so mehr als es im Gegensatz zu प्रक् erscheint und in der tibetischen Uebersetzung beiden Ausdrücken dieselbe Wurzel zu Grunde liegt. — c) was man als das Bessere ergreift; zu dem man sich hält, auf dessen Seite man steht; am Ende eines adj. (nach unserer Auffassung) comp., = पद P. 3, 1, 119. VOP. 26, 20. TRIK. 3, 3, 310. H. an. 2, 356. MED. j. 18. अर्जुनगृह्य zur Partei des Arj. gehörend P., Sch. गुणगृह्य KIR. 2, 5. अर्थपति° DAÇAK. in BENF. Chr. 191, 20. Vgl. अर्थगृह्य, welches wir anders gefasst haben. — d) angeblich = अवगृह्य VOP. 26, 20. — 2) n. After (wonach man greift) H. an. MED.

2. गृह्य (von गृह्) 1) adj. a) zum Hause gehörig: अग्नि TS. 5, 5, 2. AIT. BR. 8, 10. GOBB. 1, 1, 21. 3, 15. PĀR. GRHJ. 1, 1. ÇĀNKH. GRHJ. 1, 25. 3, 4. गृह्ये परिचरेत् ÅCV. GRHJ. 1, 2. M. 3, 84. अग्निपरिच्छद् 6, 4. देवताः 3, 117. MBh. 12, 1326. 14, 162. Häuslich heisst eine Reihe von Cultushandlungen, die sich über die Vorkommnisse in der Familie: Heirath. Geburt. Antritt der Altersstufen u. s. w. erstrecken und in derjenigen Klasse von li-